

**Проучване нагласите на българските учители
за използване на дигитални технологии в обучението**
Димона Янева

**Survey of Bulgarian teachers' attitudes towards
the use of digital technologies in education**
Dimona Yaneva

Abstract:

In the context of increasing digitalization in education, it is important to understand how teachers perceive these changes and how well they are prepared for them.

The article presents the results of a survey conducted among Bulgarian teachers regarding their attitudes toward the use of digital technologies in education. It analyzes the factors influencing teachers' attitudes, such as age, teaching experience, and place of residence.

The advantages and challenges of implementing digital tools in the learning process are examined. Emphasis is placed on the need for additional training and support for teachers.

Key findings and recommendations for more effective integration of technologies into educational practice are presented.

Keywords: digitalization, education, information technology, qualifications

For contacts: PhD student Dimona Yaneva, Burgas State University “Prof. Dr. Assen Zlatarov”,
dimona.yaneva@gmail.com

ВЪВЕДЕНИЕ

В условията на бързо развиващ се дигитален свят, образованието се изправя пред необходимостта от интегриране на дигитални технологии като неизменна част от учебния процес. Въвеждането на електронни платформи, виртуални класни стаи и разнообразни интерактивни ресурси променя както начина на преподаване, така и ролята на учителя в съвременната образователна среда. Въпреки това, ефективността на тези технологии зависи не само от тяхната достъпност, но и от нагласите, готовността и уменията на учителите да ги прилагат. Наличието на технологични възможности често е възпрепятствана от различни личностни и институционални фактори, свързани със степента на подготовка, мотивация и достъп до обучение и ресурси.

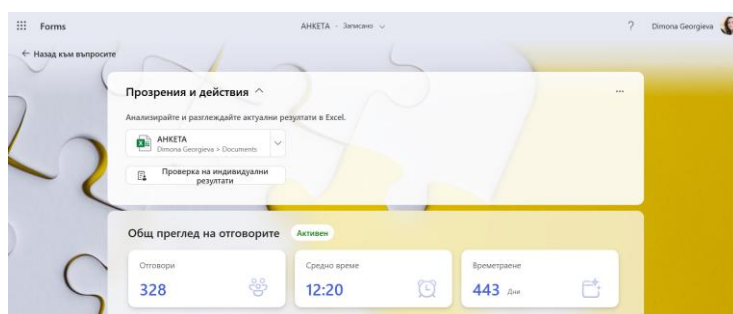
ИЗЛОЖЕНИЕ

Съвременните технологии в образованието са тясно свързани с изграждането и развитието на ключови компетентности. Макар че технологиите допринасят значително за подобряване на образователния процес, те не са лишени от потенциални рискове и предизвикателства. С навлизането на дигитални инструменти обучението се трансформира, става по-достъпно и адаптивно, като насърчава комуникацията и сътрудничеството. Информационните и комуникационни технологии създават условия за ефективна връзка между деца/ученици и учители, независимо от тяхното местоположение. Те улесняват диалога, работата в екип, както и развитието на комуникативни способности и критичното мислене [1]. Изследователите поставят редица важни въпроси: какво е реалното въздействие на технологиите върху ученето, дали те стимулират

критическото мислене, поощряват ли отговорността на учениците към собственото им образование и какво е мястото на учителя в този нов контекст – как той може да бъде иновативен и ефективно подготвен за съвременните предизвикателства [2].

Настоящата статия цели да представи резултатите от изследване за това как българските учители възприемат използването на дигитални технологии в образованието и доколко са подготвени да ги интегрират в своята практика. На основата на анкетно проучване се анализират нагласите на педагогическите специалисти спрямо използването на дигитални технологии в обучението.

Първата част на анкетата включва въпроси, чрез които да се установи каква е изследваната група, а именно детски или начален учител е анкетираното лице, в какво населено място се намира институцията, в която преподава, възраст и педагогически стаж. Анкетата имат за цел да даде представа за реалното състояние на изследвания проблем в педагогическата практика. Включени са както въпроси за избор (с предложени отговори), така и такива с отворен отговор за свободно изразяване на мнение. Към момента на настоящия анализ са събрани отговорите на 328 педагогически специалисти от различни населени места в цялата страна. Анкетата продължава да бъде активна, което води до известни вариации в данните. Проучването е проведено чрез платформата Microsoft Forms (Фиг. 1.), което осигурява бърз и удобен достъп.

Фиг. 1. Анкетно проучване в Microsoft Forms.

Първия въпрос цели да установи в каква институция работи анкетираният учител. Най-малък е процентът на попълнителите учители са работещи в Основно училище. Резултатите са представени на Фигура 2.

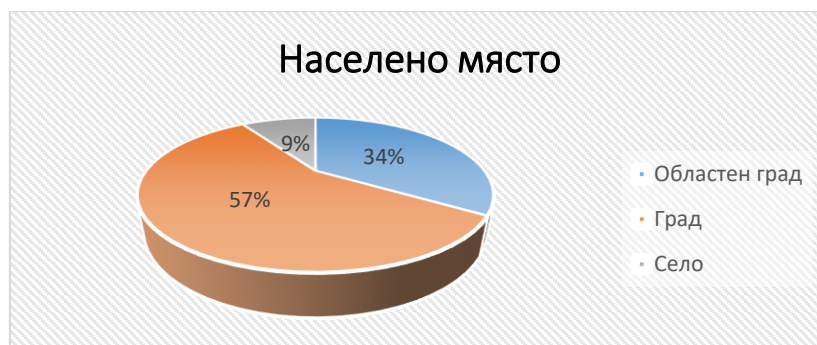
Фиг. 2. Институция, в която работят анкетираните учители

Квалификацията на анкетиранияте учители, според заеманата от тях длъжност е представена на фигура 3. По-голям процент от анкетиранияте са начални учители.

Фиг. 3. Квалификация на анкетиранияте учители, според заеманата длъжност

С цел да се определи населеното място, в което се намира образователната институция, в която работят анкетиранияте учители, в анкетата е включен въпрос с избираем отговор: областен град, град, село. Данните са представени на Фигура 4. Най-голям процент са работещи в малки градове, следвани от работещите в областни градове, а едва 9% от анкетиранияте посочват, че образователната институция се намира в село.

Фиг. 4. Населено място, в което се намира образователната институция

След като бе събрана информация относно професионалния профил на участниците и характеристиките на образователните институции, в които те работят, следващият раздел от анкетата се фокусира върху реалната употреба на дигитални технологии в ежедневната педагогическа практика.

Един от ключовите въпроси в тази част е: „Според Вас, предимство ли е използването на информационни технологии, като интерактивни платформи, приложения и образователни игри, за развитието на функционална грамотност?“. На този въпрос 258 от анкетиранияте отговарят с „да“, 21 – „не“, 49 – „не мога да преценя“.

С оглед на значението на дигитализацията в образователния процес, в анкетата бе включен и въпрос, насочен към практическото използване на дигитални ресурси в обучението: „Използвате ли информационни технологии, като интерактивни платформи, приложения и образователни игри във Вашата практика?“. На този въпрос 235 от анкетиранияте отговаря с „да“, а 93 – „не“.

Чрез този въпрос се цели да се проследи степента на ангажираност на учителите с новите технологии, както и готовността им да прилагат съвременни методи на преподаване, които повишават ангажираността и мотивацията на децата в предучилищна възраст и на учениците в начална училищна възраст.

Отговорите на въпроса дали учителите използват информационни технологии в своята работа очертават общата картина на дигиталната активност в педагогическата практика. За по-задълбочено разбиране на прилаганите инструменти, в следващия въпрос се търси конкретика относно видовете използвани технологии: „Какви технологии използвате във Вашата практика?“. Целта е да се идентифицират най-често прилаганите платформи, приложения и ресурси, които подпомагат учебния процес, както и да се открият тенденции в предпочитанията на учителите спрямо дигиталните инструменти.

Най-честите отговори на анкетирания са: интерактивна дъска, лаптоп, видеоуроци, електронни учебници. Като платформи анкетирания най-често посочват: Canva, Wordwall, LearningApps, Kahoot!, Liveworksheets, Mozabook.

След като беше изяснено какви дигитални технологии се използват в педагогическата практика, анкетата продължава с въпрос, насочен към по-специфичен аспект на технологичното обучение – прилагането на програмируеми устройства: „Използвате ли програмируеми устройства във Вашата практика?“

Чрез този въпрос се цели да се установи дали и до каква степен учителите въвеждат средства като роботи и други програмируеми устройства, които развиват логическото мислене, дигиталната грамотност и уменията за решаване на проблеми у децата и учениците. Едва 81 от анкетирания отговарят с „да“, останалите 247 посочват, че не използват такъв тип устройства в своята практика. На следващия въпрос: „Какви програмируеми устройства използвате във Вашата практика?“, най-често срещаните отговори са Beebot, Bluebot и Photon от анкетирани работещи като детски и начални учители, а само от начални учители са дадени и отговори, които включват Ozobot, Micro:bit и Lego.

Осъзнавайки динамичното развитие на дигиталните технологии и нарастващите изисквания към педагогическите специалисти, в анкетата е включен и въпрос, насочен към потребността от допълнително обучение: „Имате ли нужда от допълнителна квалификация, свързана с използването на дигитални технологии в образователния процес?“

Този въпрос има за цел да установи в каква степен учителите усещат необходимостта от повишаване на своите дигитални компетентности и до каква степен се чувстват подготвени да отговорят на съвременните предизвикателства в образованието. Отговорите на този въпрос показват, че по-голям процент от анкетирания учители изразяват нужда от допълнителна квалификация, свързана с използването на дигитални технологии. Липсата на достатъчна подготовка и увереност при работа с технологични средства често се посочва като една от основните причини, поради които някои учители не интегрират дигиталните технологии в своята практика. Това подчертава необходимостта от целенасочена подкрепа чрез обучения и практически курсове, насочени към изграждане на дигитална компетентност в реална образователна среда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от анкетното проучване очертаха състоянието на дигиталната компетентност сред българските учители в предучилищна и начална степен. Въпреки че голяма част от анкетираните заявяват, че използват дигитални технологии в своята практика, все още се наблюдават колебания и ограничена употреба на програмируеми устройства и несигурност при работата с по-специфични платформи и инструменти. Особено показателен е фактът, че значителна част от участниците в анкетата споделят нуждата си от допълнителна квалификация, свързана с дигиталните технологии. Именно липсата на достатъчна подготовка се посочва от мнозина като причина за неактивното използване на технологични средства в образованието. Това подчертава необходимостта от целенасочени политики и устойчиви програми за професионално развитие, които да отговарят на реалните нужди на учителите. В заключение, успешната дигитализация на образователния процес зависи не само от наличието на технологични средства, но и от готовността и увереността на педагогическите специалисти да ги прилагат ефективно. Подкрепата чрез обучения, ресурси и достъп до добри практики е ключов фактор за изграждане на съвременна, ангажираща и качествена образователна среда.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Димитрова, Кр., Съвременни образователни технологии за създаване на нестандартни учителски практики, сп. „Образование и технологии“, vol. 14, 2023, с. 102-198
- [2] A. Alkahtani, The challenges facing the integration of ICT in teaching in Saudi secondary schools, Int. J. Educ. Dev. Using Inf. Commun. Technol. 13(2017)32–51